

Сімейний Кодекс України

Стаття 252. Договір про патронат

[\[Сімейний кодекс України \(СКУ\). Науково-практичний коментар.\] \[Стаття 252\]](#)

1. За договором про патронат орган опіки та піклування передає дитину-сироту або дитину, позбавлену батьківського піклування, на виховання у сім'ю іншої особи (патронатного вихователя) до досягнення дитиною повноліття, за плату.

Коментар:

1. У коментованій статті мова іде про одну з форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. З аналізу норми випливає, що патронат може бути встановлений лише над однією дитиною, що відрізняє його від таких форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, як передача дитини на виховання у прийомну сім'ю та створення дитячого будинку сімейного типу. Патронат може бути встановлений щодо дитини, яка має відповідний статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування.

За договором про патронат, патронатний вихователь отримує плату за надані послуги. Якщо проаналізувати даний договір, то можна дійти висновку, що патронатний вихователь бере на себе обов'язок по вихованню, який частково включає и навчання дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, створення належних житлово-побутових та інших умов для розвитку та соціалізації цієї дитини. Договір про патронат є строковим, він діє, за загальним правилом, до досягнення дитиною повноліття (18 років). На відміну від такої форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, як прийомна сім'я, договір про патронат автоматично не продовжується у разі, якщо дитина навчається у навчальному закладі 1 - 4 рівня акредитації до досягнення нею 23 років або завершення навчання.

Стаття 253. Згода дитини на проживання у сім'ї патронатного вихователя

[\[Сімейний кодекс України \(СКУ\). Науково-практичний коментар.\] \[Стаття 253\]](#)

1. На передачу дитини у сім'ю патронатного вихователя потрібна згода дитини, якщо вона досягла такого віку, що може її висловити.

Коментар:

1. Процес виховання дитини пов'язаний із налагодженням особистих відносин. Спільне проживання та повноцінне виховання можливе лише за умови взаєморозуміння. Саме тому в ст. 253 СК зазначено, що і у дитини, яка має статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, є право висловити свою думку стосовно можливості передачі її за договором про патронат у сім'ю патронатного вихователя.

Думка дитини заслуховується як на підготовчому етапі, так і на етапі знайомства з патронатним вихователем в присутності службової особи, представника органу опіки та піклування.

Стаття 254. Плата за виховання дитини

[\[Сімейний кодекс України \(СКУ\). Науково-практичний коментар.\] \[Стаття 254\]](#)

1. За виховання дитини патронатному вихователю встановлюється плата, розмір якої визначається за його домовленістю з органом опіки та піклування.

Коментар:

Договір про патронат є оплатним. Як зазначено в ст. 254 СК, розмір оплати за надані послуги патронатного вихователя встановлюється за домовленістю сторін. Однак, будь-якого мінімального або максимального розміру оплати на сьогодні не встановлено. Щодо оплати комунальних послуг, придбання одягу, взуття для дитини, переданої на виховання, забезпечення належного рівня харчування, то ці витрати, як правило, здійснюються за рахунок пенсій, аліментів та інших виплат, які належать дитині, або за рахунок доходу від майна дитини (наприклад виплати за депозитними вкладками тощо).

Стаття 255. Обов'язки патронатного вихователя

[\[Сімейний кодекс України \(СКУ\). Науково-практичний коментар.\] \[Стаття 255\]](#)

1. Патронатний вихователь зобов'язаний:

- 1) забезпечити дитину житлом, одягом, харчуванням тощо;
- 2) створити дитині умови для навчання, фізичного та духовного розвитку;
- 3) захищати дитину, її права та інтереси як опікун або піклувальник, без спеціальних на те повноважень.

Коментар:

Патронатним вихователям делеговані повноваження рідних батьків у сфері представництва інтересів дітей, оскільки згідно з чинним законодавством патронатні вихователі несуть персональну відповідальність за життя, здоров'я, фізичний і психічний розвиток дітей.

Патронатні вихователі повинні створити необхідні умови для фізичного, духовного розвитку дитини та для навчання. Створення всіх необхідних умов полягає у забезпеченні дитини можливості для повноцінного всебічного розвитку, для вільного

доступу до всіх необхідних засобів навчання. Патронатний вихователь бере дитину на виховання в житлове приміщення, яке він або його сім'я займає на законних підставах.

Прийомні батьки діють без спеціальних на те повноважень.

Стаття 256. Припинення договору про патронат

[\[Сімейний кодекс України \(СКУ\). Науково-практичний коментар.\] \[Стаття 256\]](#)

1. Договір про патронат припиняється у разі відмови від нього вихователя або дитини, яка досягла чотирнадцяти років.

До призначення дитині нового вихователя або передання дитини іншій особі, навчальному закладові, закладові охорони здоров'я або соціального захисту вихователь, який відмовився від договору, зобов'язаний піклуватися про дитину.

2. Договір про патронат може бути розірваний за згодою сторін або за рішенням суду в разі невиконання вихователем своїх обов'язків або якщо між ним та дитиною склалися стосунки, які перешкоджають виконанню обов'язків за договором.

Коментар:

1. За загальним правилом, договір про патронат припиняється у разі досягнення дитиною повноліття (ст. 252 СК). Однак за наявності відповідних підстав договір про патронат може бути припинений до досягнення дитиною повноліття. Договір про патронат припиняється у разі відмови від нього вихователя або дитини, яка досягла чотирнадцяти років. Відмова від договору може бути зумовлена погіршенням фінансового стану вихователя, неможливістю надалі виконувати свої функції тощо. В коментованій статті також закріплено право відмови від договору і за дитиною, яка досягла чотирнадцяти років. Однак, хоча у ч. 1 ст. 256 СК передбачена відмова від договору дитини, практично це неможливо, оскільки стороною договору є не дитина, а орган опіки та піклування (ст. 252 СК). Оскільки договір про патронат укладається між патронажним вихователем та органом опіки та піклування, який діє в інтересах дитини, то і відмова від договору може бути здійснена органом опіки і піклування, а в такому разі дитина має поставити питання про відмову від договору про патронат перед органом опіки і піклування. І лише у тому випадку, якщо орган опіки та піклування відмовиться задовольнити вимоги дитини, дитина має право звернутися до суду з вимогою про розірвання договору про патронат (ч. 2 ст. 256 СК).

Абзац другий ч. 1 ст. 256 СК чітко встановлює, що у разі відмови від договору, права та обов'язки вихователя, якими була наділена особа за договором, не припиняються, а тривають до моменту призначення дитині опікуна або піклувальника, передання дитини в спеціалізований заклад або передання іншій особі.

2. У ч. 2 ст. 256 СК наведено перелік підстав розірвання договору про патронат. Слід зазначити, що договір про патронат може бути розірвано як за згодою сторін, так і за рішенням суду. За згодою сторін договір патронату може бути розірвано з будь-яких

підстав за умови, якщо сторони дійдуть висновку про недоцільність або неможливість подальшого існування договірних відносин.

За рішенням суду договір про патронат може бути розірваний з наступних підстав: 1) в разі невиконання вихователем своїх обов'язків; 2) якщо між вихователем та дитиною склалися стосунки, які перешкоджають виконанню обов'язків за договором. Ініціатором розірвання договору про патронат може бути як орган опіки та піклування, так і безпосередньо дитина, яка досягла 14 років і права якої порушуються.

Неповнолітні особи віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років, можуть особисто здійснювати цивільні процесуальні права та виконувати свої обов'язки в суді у справах, що виникають з відносин, у яких вони особисто беруть участь, якщо інше не встановлено законом (ч. 2 ст. 29 ЦПК). У тому випадку, коли дитина не досягла 14 років та за умови, що вона може висловити свою думку про питання, які безпосередньо її стосуються, її думка повинна бути врахована. Свою думку стосовно існування договору про патронат дитина може висловити представнику органу опіки та піклування. Орган опіки та піклування у разі заявлення дитиною негативної позиції щодо існуючого договору про патронат, виконання патронажним вихователем його обов'язків, повинен здійснити перевірку. Якщо під час перевірки буде встановлено, що патронатний вихователь не виконує, виконує не в повній мірі свої обов'язки або буде встановлено факт психологічної несумісності дитини та патронатного вихователя, орган опіки та піклування повинен ініціювати розірвання договору про патронат.